

Dítě s PCH ve škole

Možné příčiny výchovných problémů

- V rámci skupiny zkuste definovat možné příčiny problémů ve školním prostředí

Možné příčiny:

- *nepřátelský vztah mezi dětmi a pedagogem* – bývá obvykle způsobený pedagogovou osobností (nepřiměřeně přísný či naopak příliš benevolentní, náladový, nespravedlivý, nudný, trestá bez prověření, nekomunikativní, ironizuje děti apod.)
- *konflikty mezi dětmi ve skupině či třídě* – vznikají zejména tehdy, kdy učitel konflikty neřeší, nebo je řeší pouze povrchně, či naopak nespravedlivě, dávat si pozor zejména na přístup k děvčatům a chlapcům
- *konflikt mezi skupinou, třídou a jednotlivcem* – zpravidla outsiderem, autoritativním typem, agresorem nebo oblíbencem pedagoga (opět dívky, chlapci), tuto záležitost nevyřeší děti, ale pedagogický pracovník)

Možné příčiny:

- *snaha vyhnout se trestu* – obvyklý úhybný postup žáků (je nutné porozumět situaci ve třídě, ve skupině)
- *strach z neúspěchu* – viz. probírané téma studu, nabídnout pomocnou ruku
- *citová deprivace dětí* – tam, kde je pocit křivdy, chybí ocenění, uznání, sounáležitost, děti, resp. žáci musí zažít pocit úspěchu, pochvaly
- *konflikt dítěte s rodiči* – obráží se v nedůvěře v rodiče, není plněna základní hierarchie potřeb dítěte, negativní postoje rodičů

Postup při řešení výchovné situace

- je nutné se dobře zorientovat ve vzniklé situaci
- zjistit si zdroje
- zjistit příčiny, motivy, zázemí problému
- ověřit zjištěná fakta a souvislosti
- rozmyslet si alternativní řešení
- zvolit optimální řešení
- vyhodnotit účinek pedagogického opatření
- U alternativního řešení přihlížím na míru provinění, postoje k aktérům, při optimálním řešení pak volím **konkrétní pedagogické opatření**, kdy přihlížím na řešení z hlediska pozitivního náhledu, popř. negativního.

AGRESE = „ projevuje se záměrným
poškozováním nebo násilným
omezováním jiné osoby nebo věci

Agrese ve škole

- **Teorie naučeného chování**
- **Bandura (1976)** předpokládá, že agrese je naučená. Lidé se chovají agresivně, protože během svého života zjistili, že se jim to vyplatí. Bandura empiricky a experimentálně doložil význam tří činitelů při učení se agresivních vzorců chování:
  - averzivní (bolestivý zážitek) zkušenost,
  - předvídané zisky,
  - pozorování jiných agresorů.
- **Teorie vrozeného jednání**
- Agresivita je podle **Freuda** projevem frustrace a je způsobena právě pudem thanatos

Faktory ovlivňující agresivní chování

Faktory ovlivňující agresivní chování

- Hluk, teplota v místnosti, přeplněnost, stísněné prostory,...
- Denní, roční doba, ...
- Přítomnost konkrétního člověka
- Návykové látky, medikace,...

Způsoby řešení konfliktů

- **Pasivita** – řešení nečinností, ve školství bychom tento styl neměli používat. Je vždy nutno reagovat na negativní projevy žáka. Doporučuje se však např. vyrušování řešit „elegantně“ s nadsázkou, humorem, i možnou nenásilnou ironií.
- **Delegace** – řešení je svěřené někomu jinému (zástupce ředitele, ředitel, třídní učitel, výchovný poradce). V těchto případech nekontrolujeme ani proces, ani výsledek řešení. Tzv. „delegace“ využívají buď nezkušení nebo mladí učitelé. Je však nutné si konflikt vyřešit sám a ve své třídě. Ideální by bylo, aby se o dobře vyřešeném konfliktu nikdo nedozvěděl, ani rodiče.
- **Násilí** – je velmi špatně obhajitelné (pohlavek, psychický nátlak, válka mezi učitelem žákem). V tomto případě „kontrolujeme“ proces, ale ne výsledek řešení. Pro legitimní řešení konfliktů ve slušné společnosti vlastně existují dvě zásadní omezení a obě se týkají násilí:
  - Způsob řešení nesmí být násilný
  - Ani výsledek nesmí být násilný (ani pro toho, kdo se jednání nezúčastnil)

Způsoby řešení konfliktů

- **Mediace a facilitace** –přímé jednání mezi stranami konfliktu se zapojením neutrálních odborníků na řešení konfliktů. Nekontrolujeme přímo proces, ale výsledek řešení ano. Ve školním prostředí by tuto roli mohl zastupovat buď školní psycholog nebo speciální pedagog, na kterého bychom se mohli obrátit o možnost pomoci při řešení konfliktu právě pomocí **mediace**.
- **Vyjednávání a projednávání** – „ideální“ způsob řešení konfliktů, jehož podstatou je přímá komunikace, kdy obě strany (učitel x žák, rodič) kontrolují proces i výsledek řešení. V tomto případě se doporučuje dodržet:

Rudolf Dreikurs

CÍL CHOVÁNÍ	POCIT	REAKCE	CHOVÁNÍ DÍTĚTE
ZÍSKÁNÍ POZORNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • podrážděnost • mrzutost • pocity trapnosti • pocity nelibosti 	<ul style="list-style-type: none"> • napomínání • opravování • peskování • zachraňování 	Dítě s nevhodným chováním na chvíli přestane, ale za nějakou dobu o pozornost usiluje stejným nebo jiným způsobem znovu.
MOC	<ul style="list-style-type: none"> • naštvanost • frustrace • obavy ze ztráty kontroly nad situací 	<ul style="list-style-type: none"> • snaha získat kontrolu nad situací • slovní napadání • sarkasmus • únik 	Dítě většinou ve svém chování pokračuje tak dlouho, dokud nedosáhne svého.
POMSTA	<ul style="list-style-type: none"> • zklamání • vztek • frustrace • nelibost • pocity nenávisti 	<ul style="list-style-type: none"> • tendence chování oplatit • únik ze situace 	Chování dítěte většinou pokračuje dále, nebo ještě zintenzivní.
VYHNUTÍ SE NEÚSPĚCHU	<ul style="list-style-type: none"> • zklamání • pocit vlastního selhání • starost • frustrace 	<ul style="list-style-type: none"> • hyperprotekce • nezapojování dítěte • kontaktování odborníka 	Chování se nezmění.

- **Literatura**

- HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1996, ISBN 80-901549-0-5
- HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Přel. Irena Štěpaníková. 2. vyd. Praha : Portál, 2000. 165 s. ISBN 80-7178-415-X.
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha : Portál, 2001. 286 s. ISBN 80-7178-535-0.
- PETRUSEK, Miroslav (vyd.). *Velký sociologický slovník. I, A–O. 1. vyd.* Praha: Karolinum, 1996. 747 s. ISBN 80-7184-164-1.
- ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6
- SOVÁK, Miloš. *Defektologický slovník*. 3. uprav. vydání, Nakladatelství H, 2000. 418 s. ISBN 80-86022-76-5